

Zlatko Vince, 1922 – 1994

Pokojni profesor hrvaškega jezika je v svojem zadnjem življenjskem obdobju delal na Filozofski fakulteti v Zagrebu kot profesor sodobnega knjižnega jezika. V znanstvenoraziskovalni dejavnosti se je uveljavljal kot nadaljevalec dela hrvaških filologov, kot so bili Stjepan Ivšić, Mate Hraste, Josip Hamm in Ljudevit Jonke.

Zlatko Vince je bil rojen v Djakovu, študije je končal 1945. v Zagrebu, potem pa je poučeval na srednjih šolah v Zagrebu, Pazinu in Pulju. 1956. je bil izvoljen za asistenta za sodobni hrvaški jezik na tedaj ustanovljeni Filozofski fakulteti v Zadru. 1958. je zagovarjal disertacijo za doktorat znanosti, 1960. pa se je na zagrebškem vseučilišču tudi habilitiral za docenta s posebno jezikoslovno razpravo, čeprav posebna habilitacija po doktoratu takrat ni bila obvezna. A na Filozofski fakulteti v Zadru ne z doktoratom in ne z disertacijo ni dobil docentskega mesta. Druga struja si je namreč prizadevala mesto dodeliti učitelju iz drugega jezikovnega kroga. Tako je Zlatko Vince s svojimi odšel v Zagreb in se zaposlil na akademijem Inštitutu za jezik, od 1969. pa je delal na Filozofski fakulteti v Zagrebu in poučeval neslaviste, ki so se pripravljali za pedagoški poklic. Leta 1979 je postal redni profesor, 1988 pa je bil izvoljen za dopisnega člana Akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu.

Prav neprijazne, tudi surove okoliščine, ki so tu nakazane le najbolj skopo, so Zlatka Vinceja dodatno spodbujale k nenehni dejavnosti in raziskovalni vztrajnosti. O tem priča njegova bibliografija (Radovi zavoda za slavensku filologiju, 28-29, 1993/94). V svojem raziskovanju in objavljanju se je vseskozi osredinjal na razvoj hrvaškega knjižnega jezika predstandardizacijskega in standardizacijskega obdobja. Tako je v posebnih hrvaških jezikovnozgodovinskih okoliščinah »odkrival zasuto dediščino«, kakor se je slikovito izrazil eden tistih, ki dodobra poznajo in čislajo sadove Vincejevega znanstvenega raziskovanja. Vince je znanstveno delal brez take ali drugačne strasti ali pristranskosti, kar v raziskovanju materinščine ni vedno samoumevno. Zlasti se je izkazal z obravnavami dalmatinskih regionalističnih jezikovnih in pravopisnih teženj, denimo v Zori Dalmatinski, izhajajoči v Zadru (1844-1849) (ob sočasnih zagrebških Danici in Kolu), pomembnem časopisu hrvaškega narodnega preroda na poti k integraciji in k normativnosti knjižnojekovnih različic. Drug značilni primer je vrednotenje jezikoslovnega dela minulih obdobij, zlasti še Toma Maretića (1854-1938), njegovih del s področja terminologije, sloga in slovnice v ožjem pomenu besede (avtorja Gramatike i stilistike hrvatskoga ili srpskoga jezika, 1899). Ob aktualizacijah skupnega jezika je bilo Maretićevo delo hvaljeno in Gramatika ponatisnjena (1931, 1962), ob drugačnih naravnah pa grajano. Znanstveno natančen in zvest svojim trdnim izhodiščem je bil Zlatko Vince tudi kot jezikovni svetovalec v zagrebških občilih, kot slovnica in soavtor knjige Jezični savjetnik s gramatikom, 1971, prav tako pa tudi kot visokošolski pedagog. Sedanjim in naslednjim rodovom bo ostalo Vincejevo kapitalno delo, obsežna monografija Putovima hrvatskoga književnog jezika, Zagreb 1987. Knjiga je doživela dopolnitev in obogatitev z obsežno bibliografijo v drugi izdaji (1990), njeno vrednost in jasnost njene znanstvene govornice pa potrjuje okoliščina, da je izšla celo zvočna izdaja za slepe in slabovidne (1990), kar se ne primeri kmalu kaki tako obsežni in zahtevni monografiji s področja jezikoslovja. Vincejevo kapitalno delo je nastajalo domala tri desetletja in je sad avtorjevega problemsko osredinjenega raziskovanja. Ker je to področje hrvaškega jezika in njegovega razvoja prvič sistematično in v celoti ter dokumentirano obdelano, lahko dodamo le še to, da je pomen te knjige v enciklopedičnih razsežnostih in vzorni izvedbi.

Poleg te monografije je Zlatko Vince napisal tudi Portrete hrvaških jezikoslovcev (1993), metodološko zasnovo kratkih monografij o posameznikih pa je podal v svoji knjigi o jezikoslovcu Ivanu Brozu (1992). S portreti in s kratko monografijo o Brozu je tudi pokazal, kako današnje znanstveno umovanje ne more mimo natančne razčlembе in vrednotenja prizadevanj in uspehov poprejšnjih jezikoslovnih rodov.

Zlatko Vince je z razpravami sodeloval v vrsti znanstvenih publikacij in časopisih Zadarska revija, Filologija, Jezik. Spričo svoje osebne skromnosti in blagega značaja ni silil v ospredje, a je s kakovostjo, tematiko in obsegom svojih del, raziskovalno ves čas disciplinirano osredinjenih na poglavito temo, v ospredju vendarle bil, cenjen in spoštovan.

Naneslo je, da sem ga поблиže poznal od leta 1957, ko sva si do njegovega odhoda v Zagreb v lepi palači zadrške Filozofske fakultete delila kabinet z oknom, odpirajočim pogled k bližnjemu otoku Ugljanu in usmerjajočim oči gor k srednjeveški trdnjavi Sveti Mihovil na najvišjem hribu tega otoka ali pa v neposredno bližino dol k morju, ob jugu ali burji zviharjenemu in pljuskajočemu vse na »Rivo«, medtem ko je ob mirnih dneh ob sončnem zahodu morje svojo gladino docela umirilo, da je bilo brez kodrastih valov in se je zleknilo v predvečerno bonaco, v kateri so se zrcalile in svetlikale večerne barve. S kolegom Vincejem sva delala pohode v zadrsko okolico in se povzpela na Svetega Mihovila. Ugljan je ves zeleno porasel, bogatijo ga njive in vrtovi in pa naselja. Kolega je bil zmeraj priljuden, zvedav sobesednik, zanimalo so ga slovenske stvari o jeziku, jezikoslovju, literaturi, kulturi. Takrat ni bilo niti pomisliti, da bi mogla spet priti ujma in z njo »rasuta baščina«, kakor je v 16. stol. spričo Benečanov pel in tožil zadrski pesnik Petar Zoranič v svojih Planinah. Ko je pred tremi leti postal Zagreb cilj bombnih napadov, se je Zlatko Vince že bolehen umaknil v Ljubljano s skrbno soprogo, hčerjo slovenske matere in hrvaškega očeta, jezikoslovca J. Ribarića, nekoč profesorja v Mariboru, sicer pa poznavalca in popisovalca istrskih hrvaških narečij. Doživljanje trpkosti begunstva v tujem okolju je krhalo Vincejevo šibko zdravje. A ni se moglo slutiti, da mu je odmerjena le še tako malo časa, ki pa ga je skoraj do zadnjega prebil v delu.

Janez Rotar
 Filozofska fakulteta v Ljubljani